

ALTUBE-TAR SEBER JAUNAREN MENDEURRENA ZABALTZEAN

Gernikan, 1979, Abuztuak 27

Fr. Luis Villasante

Bizkaiko Jaurerriko Diputadu Jenerala.

Gernika eta Arrasateko Alkate jaunak.

Euskaltzainak.

Gernikar eta hainbeste lekutatik etorri zareten Jaun-Andreak: Arratsalde on denoi!

Euskaltzaindiaren batzarre batetik bestera bitartean Euskaltzaindiko norbait hiltzen denean, ohitura du gure Akademiak batzar hasieran haren aipamena egitea. Eta hori da gaurko kasua. JOKIN ZAITEGI, ohore mailako euskaltzaina, hil berri dugu. Arrasateko semea zen, Severo Altube bezalaxe, eta honek bezala hark ere euskararen aldeko lanetan eman ditu bere bizitze eta indarrak.

Gerra ondoko urte latz haietan, euskaraz ia deus egiterik ez zegoenean. *Euzko Gogoa* aldizkaria sortu zuen, nun eta Guatemalan! Olerkari, idazle eta batez ere itzultzaile izan dugu Zaitegi jauna. Greziako pentsalari handien obrak —Platon eta abar— itzuli ditu euskarara. Euskaraz benetazko kultura bat izan dezagun oinarriak ezartzea izan da Zaitegiren asmoa, eta langintza horretan higitu ditu bere urteak eta bai bere txanponak eraldi ere.

Zaitegi jauna euskaltzain leguntzailea izendatua izan zen 1953. urtean. Ohore mailako euskaltzain, berriz, 1977.ean.

Goian bego gure adiskide eta gogaide zaharra.

Gernikan biltzen da gaur Euskaltzaindia. Nik dakidala, gerra ondoko garaian gaur arte ez da uri honetan batzartu Euskaltzaindia, nahiz eta uri honek lokarri hautsi ezinak izan, bai Euskaltzaindiarekin eta bai euskararekin.

Gernikako hilerrian —kanposantuan— hiru euskaltzain daude ehortzirik: Carmelo Etxegarai, Bonifacio Etxegarai eta Altube-tar Seber jauna.

Gerniak euskararekin dituen lokarriak ez naiz hemen kontatzen hasiko. Zerbait aipatzearen, hauxe bakarrik esango dut: gure herri literaturan gogoangarri direla Gernikako Marijeseak. Eta Gernikan edo Gernika inguruan bertsolaritzak loratze ederra ezagutu duela eta ezagutzen duela gaur oraino: hor dira, diodana probatzeko, Enbeitatarrak eta abar. Euskal idazleen artean ere bada izen bat baino gehiago, noski. Bizi direnak aipatu gabe, ahaztuxea dugun izen bat nahi dut gogoratu: Kanala-Etxebarria, Valentin Berriotxo doha-tsuaeren bizitzea eta beste Gernikako euskararen idatzi zuena.

Baina goazen zuzenean gaurko ospaketa honen motiboa adieraztera. Severo Altube jauna gaurko egunez, orai dela 16 urte, hemen Gernikan hil zen. Eta gainera, hura jaio zenetik aurtun dira ehun urte.

Severo Altube ez zen gernikarra, mondragoitarra baizik, baina gazte zela etorri zen Gernikara eta hemen eman zuen bere bizitzeko zatirik onena; bere euskal lanak ere hementxe egin zituen. Uri honetako alkate ere izan zen.

Euskararen kezka bihotzean josia ekarri zuen beti Altube jaunak. Gure hizkuntza nola bizirik atera, nola iraun arazi: hori zen Altuberen ardura nagusia. Euskarak, herri hizkuntza bizi bezala iraun dezan, ze problema eta korapilo askatu behar dituen: hori aztertu eta argitu nahi izan zuen, problema horien gainean argi egin, argia zabaldu. Horretarako linguistika eta gramatika gaiak ikastera lotu zen. Hortik jasotako irakaspenez jantzirik, euskarari bidea zabaldu nahirik eta euskararen bizitzea beti gogoan izanik, bere ustez euskararen bizitzerako kaltegarri zena salatu eta mesede dena bultzatu nahi izan zuen.

Garai hartan hitz kontuan nagusi zebilen purismoa kaltegarritzat jo zuen. Euskara jatorraren joskera zein den aztertu zuen. Euskal azentoz ikerpen sakonak egin zituen. Euska-

SEBER ALTUBE LERTXUNDI
(1879-1963)

raren Batasuna euskararen iraupenerako zein beharrezkoa den behin eta berriz eta aspertzeke erakutsi zuen.

Euskara salbatzeko euskara maitatzea ez dela aski esaten zuen Altube jaunak. Maitetasuna ondo dagoela, baina maitetasunaz gainera argia eta jakintza ere behar direla. Bestela, jakintza gabeko maitetasunitsuak mesede baino kalte gehiago egin ohi diola sarritan maite den gauzari. Eta horrelako zerbait ikusten zuen berak garai haretako euskalzaletasunean. Maitetasuna, bai, baina askotan maitetasun itsua, gutxi argitua, eta argi hori berarentzat zuzentzen eta besteontzat zabaltzen ahalegindu zen.

Ni gernikar naizenarren, aitortu behar dut liburuetatik ezagutu nuela Altube jauna aurpegiz baino lehen. Haren irakaspak oso estimatuak nituen eta asko lagundu zidaten. Eta nik bezala séguraski aitortuko dute beste asko eta askok. Bai. Altube jaunaren maisutzaren arrastoak garbi ezagun dira gure adinekoen gizaldian.

Honekin ez dut esan nahi maisu bezala beti hutsezin denik. Gizonok denok gara mugatuak eta neurridunak. Hark ere beharbada gauza guztietan ez zuen beti ongi asmatu. Beharbada gauza batzuetan urrunegi joan zen. Edozein modutan ere, euskaltzain bezala Altube jauna eredu eta ispilu bat dugu guztiok.

Ez noa gehiago esatera haren bizitze eta lanei buruz, zeren hortaz beste batzuk mintzatuko dira gaur.

Euskaltzaindiak Altube jaunaren mendeurrena handikioro ospatu nahi du. Eta hau da arrazoia: Lehen orduko Euskaltzaindi zahar hartan, Azkue kenduz gero, inor gutxi gailurtu da gramatika lanetan Altube bezanbat.

Gaur, bada, mendeurrena zabaltzeko, Altube hil zen egunean bertan batzarre agiria egin nahi izan du Euskaltzaindiak hemen Gernikan.

Abenduan, berriz, eta Arrasaten —han jaioa baita Altube— hiru egunetako Biltzarrak, euskal gramatikari eskeiniak, egingo dira. Gramatikari izan genuen Altube eta hari eskeini dakioken omenaldirik hoberena horixe dela uste dugu: euskal gramatikaren esparrua lantzea. Gero, berriz, datorren urteko udan, hemen Gernikan atzerriko euskalarien biltzar

bat egiteko asmoa dago. Baita liburu bat ere agertuko da urte barruan Altube jaunari buruz.

Hauek dira, jaunak, Altube-tar Seber jaunaren mendeurrena ospatzeko antolaturik dauden ekintza nagusiak.

Eta honenbestez zabaldurik gelditzen da Altube jaunaren urtea.